

Öğretim İçin Öğrencileri Gruplama Tekniği ve Öğretmenin Davranışları

Yazan:

Cavit BINBAŞIOĞLU

Beşikdüzü Kız İlköğretmen Okulu
Meslek Dersleri Öğretmeni

Aktif metodlara göre öğretimi bazıları yanlış olarak öğrencinin tek başına bir konu üzerinde çalışması olarak anladığı gibi, yine bazıları da yalnızca 'grupla çalışma metodu' olarak anlarlar. Kanaatimizce bunlar aşırı iddialardır. Belki, aktif öğretimin bazı çevrelerde alay konusu haline gelmesinin sebebi de bu yanlış anlayış ve yanlış uygulamadır. Aktif öğretimde hem ferdi çalışma, hem grup çalışması ve hem de sınıf çalışması vardır. Yeri ve zamanı gelince hepsi etkili birer öğretim şeklidir. Aktif öğretim için kullanılan metodun adı ve şekli pek o kadar önemli değildir. Yeter ki öğrenme öğrenciyi faaliyete sevk edici ve onda eskisine göre bilgi, alışkanlık, maharet ve davranış bakımından bir değişiklik yaratacak olsun. Bu da elbet, tek metoda göre değil, birçok metotlara göre olacaktır. Sonra bu işte öğretmenin davranışları son derece önemlidir. Bu itibarla "metot" ile "öğretmenin davranışı" nı bir arada incelemek ihtiyacını duyuyoruz. En iyi bir metot bile, öğretmenin davranış istenen şekilde olmadıktan sonra, öğrenciyi başarıya götüremez. Aşağıda aktif öğretimin "grup usulü" ile olan ilişkisini kısaca belirttikten sonra, gruplama şekil ve teknikleri ile öğretmenin davranışlarını inceliyeceğiz.

AKTİF ÖĞRETİM VE GRUPLAMA ÇALIŞMA METODU:

Öğretim esas itibariyle ferdidir; fakat okul çeşitli ruh ve beden yapısına sahip çocukları eğitmekle yükümlü olduğu için bu tamamiyle mümkün değildir. Grupla çalışma metodu, sınıf topluluğunu ferdileştirme gayretiyle ortaya çıkmış bir metottur. İyi kullanıldığı ve sadece bu metotla yetinilmediği takdirde başarılı bir öğretim yapılabilir. Grupla çalışma metodunda da ferdi çalışmada olduğu gibi öğrenci aktif halde buludurulabilir. Aşağıda daha ayrıntılı olarak açıklayacağımız üzere, aktif öğretimde konular birer "problem" ünitesi

şeklinde ortaya konur. Bu problem, konunun durumuna göre, sınıf topluluğu tarafından müştereken plânlaştırılır. Sonra bunların her biri, sıra ile, bütün gruplar tarafından inceleme ödevi olarak birer birer ele alınır. Her grup da konuyu daha küçük ayrıntılarına ayırır ve gruba giren öğrencinin her biri aynı konuyu kendi çalışmalarıyla incelemeye başlar. Bu suretle bir "problem ünitesi" sınıfındaki bütün öğrenciler tarafından aynı zamanda işlenmeye başlar. Bu zamandaki çalışma tamamen ferdidir. Ferdî çalışmalar için ayrılan zaman bitince her grup, yeniden bir araya gelir ve — aşağıda kısa açıklamasına girişeceğimiz metoduna göre — çalışarak bir rapor meydana getirir. Bu, denemelerin düzene sokulmasıdır ki öğrenme asıl bu zamanda olur. Bu hazırlandıktan sonra öğrenciler konuyu esas itibariyle öğrenmişlerdir. Fakat açıklanması veya derinleştirilmesi gereken tarafların tesbiti için de konu bir defa kısaca sınıfça gözden geçirilir. Bu gözden geçirme ya herhangi bir grubun raporunun okunmasından sonra serbest münakaşa veya bir çeşit değerlendirme safhasıdır. Bunun için yalnız serbest münakaşa ile yetinilmez; aynı zamanda öğrenilen bilgi, alışkanlık veya maharetlerin birer uygulaması olarak bazı küçük hayatî problemler de ortaya atılır ve çözdürülür; konunun özelliğine göre testler tatbik edilebileceği gibi uygulamalar da yaptırılır. Bu şekil aktif öğretim, şüphesiz ki, bir konuyu çeşitli öğrenci gruplarına paylaştırıp sonra her birinin raporunu okuması ve bunun üzerinde tartışma yapılması ile sona eren "aktif metod" anlayışından çok farklıdır. Bunda her öğrenci bilgiyi kendi denemeleriyle, daha doğrusu kendi alın teri ile kazanmış oluyor. Burada öğretimin verimli ve başarılı olabilmesi için bir öğretmen olarak bize çok iş düşmektedir. Bütün çalışmaların nasıl yapıldığından bizim haberimizin olmasına daha doğrusu bunun plânlanmasına ve işlenmesine yardım etme-

miz gerekir. Bu itibarla aktif öğretim, esas itibariyle öğrenci çalışması ile olmakla beraber öğretmen bir tarafta atılmış değildir. Ona belki başka zamanda olduğundan daha fazla ihtiyaç vardır.

ÖĞRETİM İÇİN ÖĞRENCİLERİ GRUPLAMA ŞEKİLLERİ VE ÇALIŞMA TEKNİĞİ:

Öğrencileri öğrenim için gruplandırılmada birçok şekiller teklif edilmiş ve bunların faydalı tarafları olmakla beraber, mahzurlu tarafları da olmuştur. Aşağıda öğrencileri gruplama tekniklerinden en önemlileri sıralanmıştır:

- a) Öğrencilerin beden durumlarına göre gruplama;
- b) Öğrencilerin zekâ durumlarına göre gruplama;
- c) Öğrencilerin okuldaki başarı durumuna göre gruplama;
- d) Öğrencilerin ârıza ve sakatlıklarına göre gruplama.

Bu tekniklere göre yapılan gruplamalar, kendi içlerinde de birçok gruplara ayrılabilir. Meselâ, beden gelişimlerine göre gruplandırma içine: takvim yaşına göre gruplandırma, boy ve ağırlığa göre gruplandırma da girebilir. Bunun gibi zekâ durumlarına göre gruplandırma içine de: zekâ testlerinin sonucuna göre gruplandırma, öğretmenlerin kanaatlerine göre gruplandırma girebilir.

Yabancı memleketlerde yapılan incelemelere göre, çocukları birbirine benzer gruplara ayırarak öğretim yapmanın pek faydalı olmadığı, hattâ bazı hallerde zararlı bile olduğu görülmüştür. Meselâ çocuğun zekâsı hakkında öğretmenin kanaatine göre yapılan gruplandırmanın dedikodusu okuldan çıkıp, ailelere kadar varıp okulu meşgul edebilmiştir. Halbuki bu takdirde dahi çocuklar arasında yine bir benzerlik sağlanamıyor. Meselâ, üstün zekâlılar arasından bir

grup teşkil ettiğimizi düşünelim. Bunların hepsi ayrı ayrı çevrelerden gelmiş oldukları için, zekânarı aşağı yukarı aynı olduğu halde, ayrı ayrı çevrelere göre şekillenen birer hayat tecrübesine sahiptirler. Bu itibarla hepsi zekâ bakımından ileri oldukları halde, bunlardan bir kısmı, daha önce bir konu ile ilgili hiç tecrübe geçirmediği için meselâ belli bir organını bile kullanmakta güçlük çekebilir, Çünkü, belli bir işte başarı göstermek, çoğu hallerde, daha önce o işte veya ona benzer işlerde az çok bir gayret göstermeye bağlıdır. Bunu da çocuğun yetiştiği çevre tâyin eder.

O halde öğrencilerimizi öğretim için gruplandırma hangi tekniği kullanacağız? Bu yolda yapılan deneylerin verdiği sonuca göre, öğrencileri gruplamanın en iyi tekniği, onları sınıf içinde başarı gösterebileceği bir grup içine yerleştirmektir. Bu, çocuk, en çok sevdiği ve başarı derecesi az çok kendi ayarında olan bir arkadaşlar grubunun içine birmelidir, demektir. Bu gruplama şekline "sosyal olgunluğa göre gruplama" da deniyor. Çok kere aşağı yukarı aynı şeylere karşı ilgi duyacaklarından ve bunların birbiri ile olan münasebetleri de daha samimî olacağından bu, bir bakıma, "yaşlara göre gruplandırma" da sayılabilir. Çünkü, bunlar çocuğu başarıya götüren en önemli etmenlerdir. Gerçekten öğrencilerimizi öğretim için gruplandırırken her çocuğu — daha önce çocuk üzerinde yapacağımız incelemelere göre — başarı gösterebileceği bir grup içine vermekle onu, daha üstün bir başarıya ulaştırabiliriz. Aksi takdirde başarısı az bir öğrenci çok üstün başarı gösterenler arasında ruhen ezilerek bir eksiklik kaygısına düşebilir. Bu da onun hayatı için büyük bir kayıp olur. Hiçbir başarı gösterememiş bir kimseden yeni başarılar beklenemez.

Yukardaki ifadelerimizden gruplamayı öğrencilerin tamamen kendilerinin yapacakları bir iş olarak anlamamalıyız. Öğrenciler hakkında toplanacaklarımız bünde çok işimize yarayacaktır. Öğrenciler gruplaşırken meselâ, bir öğrencinin daha önce beraber çalıştıkları zamanki bir başarısını hatırlatarak: "Bu konuda da beraber başarı göstereceksiniz. Öyle mi? Güzel..." şeklinde bir sözle öğrencinin bir gruba girmesini ve

grubun o çocuğu kabul etmesini sağlayabiliriz. Tabiatıyla bir öğretmen olarak bu müdahalemiz ustaca olacaktır. Yeter ki bir gruba teklif ettiğimiz çocuk, o grup içinde faal bir rol alabilsin, diğer arkadaşları arasında bir eksiklik kaygısına veya üstünlük duygusuna kapılmasın. Gruplamanın belki diğer şekilleri de önemlidir; fakat bu, eğitimde tavsiye edilebilecek önemli prensibe dayanan bir tekniktir.

Bu tekniğe göre gruplamamızı yaptıktan sonra grubun ne zaman değiştirileceği hatıra gelmektedir. Bu hususta belli bir kayıt yoktur. Çeşitli zamanlarda yeni konu ele alındıkça yeni gruplar teşkil edilebilir. Mümkün olduğu kadar bir konu bitmeden yeni gruplamalara geçmemeliyiz. Bununla beraber, bir öğrencinin grubu içinde geçimsizlik yaratması gibi hallerde o öğrenci, grubundan alınarak başka bir gruba verilebilir. En iyisi buna meydan vermemiye çalışmaktır.

Gruplamada öğrencilerin sayısı da önemli bir problemdir. Yapılan deneylere göre çok fazla sayıdaki kişilerden teşkil edilen gruplarda olduğu gibi 2-3 kişilik az sayıdaki gruplarda da verimli bir çalışma olmamaktadır. En iyi çalışmanın 5-7 kişilik gruplarda olduğu tesbit edilmiştir.

Gruplama olduktan sonra, grubun çalışmaya geçebilmesi için, kendi arasında teşkilatlanması gerekir. Bunun için önce çalışmaları idare edecek bir başkan, bir sözcü, bir sekreter seçilir. Başkan grup halindeki öğretim çalışmalarını idare eder. Sözcü, grubun meydana getirdiği rapordaki fikirleri veya grup çalışmalarını sınıf topluluğuna sunar, bunun savunmasını yapar. Sekreter, grup çalışmalarında başkana yardım eden kimsedir. Grup çalışmalarında varılan sonuçları kaydeder ve bunları başkanla birlikte bir rapor haline getirir. Bu itibarla seçilecek bu kişide bazı vasıfların bulunması gerekir. Başkanın başkaları ile iyi geçinen, ağır başlı, anlayışlı, tarafsız ve başkalarının fikirlerine saygı gösteren bir kimse olması arzu edilir. Sözcü,

kavrayışlı, doğru, açık ifade kabiliyeti olan bir kimse olmalıdır. Sekreterde de aşağı yukarı aynı kabiliyetin bulunması ve aynı zamanda da yazısının işlek olması aranır.

AKTİF ÖĞRETİM VE ÖĞRETMENİN DAVRANIŞLARI:

Aktif öğretimde öğretmen bir rehberdir. Öğrenciler gerek ferdan ve gerekse grupla çalışırken daima yardıma koşmak zorundadır. Öğrencilerin kendiliklerinden çözemediği problemlerin çözümünde onlara yardım eder. Fakat bu yardım, hiçbir zaman problemi öğretmenin çözüvermesi şeklinde değil, çocukların kendi kendilerine çözebilmeleri için birtakım ipuçları verme şeklinde olur. Ayrıca aktif öğretimin başarıya ulaşması, öğretmenin işi çok iyi plânlaştırması neticesinde olabilir.

Öğrencilere karşı takındığımız tavır, onları başarıya ulaştıracak en önemli etmenlerdendir. Asık suratlı, asabî, yer yer sert çıkışlar yapan bir öğretmen — uyguladığı metod ne kadar iyi olursa olsun — öğrencilerini başarıya ulaştıramaz. Öğrencilere karşı anlayışlı, samimî, tatlı-sert davranan, güler yüzlü bir öğretmen, onları başarıya ulaştırmak için itimat, güven telkin ediyor demektir. Böyle bir sınıf atmosferinin, en etkili bir başarı etmeni olduğunu bilmeli, öyle davranmalı ve bir öğretmen olarak bu davranışı şahsiyetimizin bir parçası haline getirmeliyiz.

Aktif öğretimde öğretmen, öğrencileri çalıştırabilen bir teknik kullanabildiği nispette iyi bir öğretmendir. O, öğrencilere beden hareketleri yaptırdığı halde, kendi aynı hareketleri yapmayan bir beden eğitimi öğretmenine benzetilebilir. Öğretim için çevreyi, öğrencileri, plân ve materyalleri hazırlamak, sonra da bunlar arasındaki işbirliğini sağlamak ve zaman zaman öğretimi kontrol etmek, bu yolla onlara sağlam bilgi, iyi alışkanlık ve maharet kazandırmak bir öğretmen olarak baş dövizimiz olmalıdır.